

LOU
ANDREAS-
SALOMÉ
Arayışlar

ÇEVİRİ: ANIL ALACAOĞLU

♥ can
modern

LOU ANDREAS-SALOMÉ

ARAYIŞLAR

Can Modern

Arayışlar, Lou Andreas-Salomé

Almanca aslından çeviren: Anıl Alacaoğlu

Eine Ausschweifung

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: JG Cotta, Stuttgart, 1898

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Mustafa Tüzel

Düzelti: Mert Tokur

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6396-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAđITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

LOU ANDREAS-SALOMÉ
ARAYIŞLAR

UZUN ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren

Anıl Alacaoğlu

Lou Andreas-Salomé'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Feniçka, 2024

LOU ANDREAS-SALOMÉ, 12 Şubat 1861, St. Petersburg'da doğdu, Fransız Huguenot kökenli bir Rus subayının kızıydı. Zürih Üniversitesi'nde teoloji eğitimi aldı. 1882'de Friedrich Nietzsche'nin evlilik teklifini reddederek, 1887'de Göttingen Üniversitesi'nde profesörlük yapan dilbilimci Friedrich C. Andreas'la evlendi. 19. yüzyıl başı Orta Avrupa'sının kültürel ve entelektüel yaşamında ünlü bir figür olarak boy göstermeye başladı. 1897'de kendisinden 14 yaş küçük şair Rainer Maria Rilke'yle tanıştı ve onun yaşamındaki biçimlendirici etkenlerden birine dönüştü. Viyana psikanalist çevresiyle iyi ilişkiler kurdu ve Sigmund Freud'un hem arkadaşı hem öğrencisi oldu. İlk psikanalistlerden ve kadın cinselliği hakkında psikanalitik olarak yazan ilk kadınlardan biriydi. Kadın özgürleşmesi hakkında yazmış olsa da, Almanya'da giderek büyüyen kadın hareketinde yer almadı. 5 Şubat 1937'de, Göttingen'de öldü.

ANIL ALACAOĞLU, 1989'da Akhisar'da doğdu. Ege Üniversitesi'nde Alman Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. 2009'da ilk kitabı *Üçüncü Sınıf Kadın*, 2021'de öykü kitabı *Başka Yasalar* yayımlandı. Alacaoğlu bugüne dek Michael Ende, E.T.A. Hoffmann, Gustav Meyrink, Stefan Zweig, Joseph Roth, Frank Schätzing, Andrzej Sapkowski, Bodo Kirchhoff, Sibylle Berg, Sebastian Fitzek ve Elfriede Jelinek gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

Burada, aydınlık atölyemde, aramızda dile getirildi nihayet, başka bir yerde de olamazdı zaten, çünkü tanıdığım bütün erkekler arasında, bir sanatçı olarak beni ilgilendiren her şeyin en yakınında, en içinde olan sensin: Kendin de faal bir sanatçı olduğun için, belki daha bile fazlası. En azından bana, senin her şeyi olduğu gibi ve bütünüyle kabul edip yaşayan güzelliklere çeviren zengin üslubunla tüm hayatına dahil ederek yaşadığın şeyi, ben sanatsal araçlarla ancak bir derece icra ediyormuşum gibi geldi hep. Beni de böyle olduğum gibi ve bütünüyle kabul ettin, bu yüzden diğer herkesten daha çok sevdin, pekâlâ biliyorum bunu. Bütün benliğim, hiç kimsenin senin kadar incelikle yaklaşmadığı resimlerim ve eskizlerime yansıyormuş gibi geliyordu sana ve sebebi – ah, sebebi gerçeklere aldırmayan eski bir gençlik aşkıydı yalnızca. Bunda da haklısın. Haklısın – haklısın da? O zaman neden belirsiz bir süreliğine ayrıldık, neden ortalıkta geleceğimize dair tereddütlü, yarı ölgün bir umutla dolaşıyorsun – ve ben, şövalemin başında mutlu mesut çalışmak yerine, neden masama eğilmiş, kamburum çıkmış, geçmişimi düşünürken bütün sınırlarım gerilmiş halde yazıp duruyorum? Ya da senin, hep çok istediğim şeyi artık yapamayacağımdan, artık vazgeçmiş, bitkin bir insanmışım

gibi tüm gücümle ve bağlılığım ile sevemeyeceğimden şüphelenmem, benim bunu kabullenmem neden?

Keşke mesele önyargıların üstesinden gelmek, düşüncesizliği ve ufak tefek hataları affetmek olsaydı – ah, keşke bütün mesele bu olsaydı! Önemsiz şeyleri dert etmeyen sen, her şeyi anlayan, her duyguyu paylaşabilen sen, böyle bir şey yüzünden ellerimden kayıp gitmezdin. Ama mesele bu değil, yine de şu var ki: Uzun süren bir uçarıklık, beni ciddiyetle ve tam anlamıyla sevmekten âciz kıldı.

Şimdi bunu kendime izah etmeye çalıştığım da şu düşünce beni hayrete düşürüyor: Hayatımız bilinçli olarak yapıp ettiklerimizle değil, daha ziyade bireysel gelişimimizle hiçbir ilgisi olmayan örtük ve kontrol edilemez duygusal etkilerle şekilleniyor. Düşünebilecek yaşa geldiğimden beri, kendi isteklerim ve umutlarımla hareket etmeye başladığımdan beri sanata yaklaşıma çalıştım, sevinci onda buldum, onun uğruna acı çektim ve kendimi gerçekten sanata adayacak duruma gelmeden çok önce bile bir bakıma sanatla ilgili heyecanların yaşadığı bir çevrede bulundum. Yine de şimdi sana hayatımı anlatacak olsam sanat pek de bahis konusu olmaz, kendine doğru düzgün bir yer bile bulamaz; ama bireysel bilincimde neredeyse hiç var olmayan ve benim gözümde hep gölgeler arasında, belli belirsiz kalan şeyler ister istemez devasa büyüklüklerde ön plana çıkar.

Bir keresinde, sıcak bir yaz gününde henüz küçücük bir kızken, babamın o zamanlar garnizonda görevli olduğu Almanya-Galiçya sınırının epey gerisinde, eski sütannemin kucağına oturmuş, kocası ensesine vurduğunda sütannemin ona aşk dolu bir alçakgönüllülükle baktığına tanık olmuştum. Sıcaktan dolayı örtmediği, kavrulmuş ensesinde kıpkırmızı bir iz kalmıştı fakat ben dehşet içinde ağlamaya başladığımda Galiçyalı sütannem yüzüme bakıp öylesine mutlulukla gülmüştü ki çocuk yüre-

ğim, bu acımasız darbenin hiç şüphesiz hayatındaki yeri ayrı güzelliklerden biri olduğunu sanmıştı. Belki gerçekten de bir bakıma öyleydi, çünkü beni dokuz ay boyunca emzirdikten sonra bazı Slav kadınlarında görülen, neredeyse köpeksi denebilecek bir bağlılıkla evimizden ayrılmayı kabul etmediği için kocasının artık yanına uğramaz olacağından, adama karşı ne sevgi ne de öfke besleyeceğinden korkuyordu. Her halükârda adam geldiğinde onu sık sık dövüyor ve sütannem halk şarkılarını hiçbir zaman, bu bayram gibi buluşmalardan sonra olduğu kadar sevgiyle söylemiyordu.

Öncesinde ve sonrasındaki ilk çocukluk anılarımın birçoğu –hatta yıllar sonrakiler bile– hiçbir iz bırakmadan silinip gitti. Ama sütannemin o anlardaki bakış ve jestlerine yerleşmiş, neredeyse şehvetle yumuşamış o alçakgönüllülük ifadesi, daha sonraları zihnimde sık sık canlanıp durdu, her seferinde de kısık sesle gülüşündeki o mutlu tını ve bizi kavuran güneşin sıcaklığıyla aynı anda. Sırtımdan garip bir ürpertinin ilk kez bu ânı hatırladığımda geçmesinin tamamen tesadüf mü yoksa sadece dış etkenlerin bir sonucu mu olduğunu kim söyleyebilir? Ama hayatımızın en gizli yanlarını, fark edilmeyen bir kuvvetle, önceleri, çok önceleri sınırlarımızı titretip rüyalarımızı etkileyerek şekillendiren binlerce tesadüf değil midir? Belki çok daha öncesine dayanıyordu, biz daha beşikte uyurken küçük bir kuş cıvıldayarak ileride ne olacağımızı, ne acılar çekeceğimizi söylüyordu. Bilmiyorum – belki de kulağımıza bunları fısıldayan ne bir tesadüftür ne de mucizevi bir kuşun sesi, belki geçmiş yüzyılların alışkanlıkları, çoktan ölmüş kadınların köle mutluluğu mırıldanıyor, bize fısıldıyordu: Artık bizim olmayan ancak bir rüya, bir ürperti, bir sinir bozukluğu ânında anlayabildiğimiz bir dilde.

Annem ve babamı gerçekten örnek bir evlilik içinde gördüm hep – büyüyen çocuğun, yakın çevresinde heye-

cansız, iç açıcı bir uyumdan başka neredeyse hiçbir şey algılamadığı, şüphesiz epey nadir görülen evliliklerden biriydi. Ama bu uyum şöyle işliyordu: Sevgili annem, babamın her istediğini, babamsa benim her istediğimi yapardı. Babam muhtemelen taşıdığı Vend¹ kanından dolayı annemden daha hararetli, daha atikti, ihmal edilmiş de olsa sanatsal yeteneklerle doluydu ve kalın sesi ve Güneyli solgunluğuyla kendi ailesinin üyelerine dikkat çekecek kadar benzeyen tek çocuğuna, anlamsız denecek kadar büyük bir sevgiyle yaklaşıyordu. Bana ilk resim derslerimi coşkuyla veren oydu, beni tüm orta sınıf küçük kız meşguliyetlerinden muaf tuttu. İyi yürekli annem arada bir bize bakıp onaylamıyormuş gibi başını sallardı ama ben hararetimin ve arzularımın şiddeti bakımından en çok babama benzediğim için, annem en çok ona en yabancı gelen yönlerimi sever ve her şeye sıcak bakardı. Bu arada ben de kâh birinin kâh diğersinin yanına gider, sevgileri bende birleşen ve ufacık bir baskıda dahi esneyen ısıtılmış balmumundan yapılmışım gibi her şeyimi isteklerine göre şekillendiren bu anne babamın en küçük uyarısını bile mutlulukla dikkate alırdım.

Ben on yedi yaşındayken Galiçya sınırından Silezya'ya, Brzeg'e tayin edildik, orada nehir kenarındaki villa bölgesinde güzel bir albay lojmanına taşındık. Ben Brzeg'ten gidecek, sonunda işinin ehli bir öğretmenin rehberliğinde çok istediğim sanat eğitimini alacaktım. Babam ve ben bu planı tüm ciddiyetimizle tasarlıyorduk fakat olaylar tamamen farklı gelişti, çünkü babam hastalanmaya başladı, dolayısıyla onu bırakmam söz konusu olamazdı. Kaldı ki ben de kuzenim Benno Frensdorff'a sırılsıklam âşık olmuştum.

1. Ortaçağ'da Almanca konuşan bölgelerde Slavlara verilen ad. Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nda kimi zaman spesifik olarak Batı ve Güney Slavlarına atfen kullanıldığı da bilinmektedir. (Y.N.)

Çocukluğumdan beri evde Benno hakkında konuşulduğunu pek çok kez duymuştum, her seferinde de ondan olağanüstü bir saygıyla söz edilirdi. Küçük yaşta öksüz kalmış, anne babamın yardımıyla eğitim görmüştü, akıl almaz çalışkanlığı daha çocukken bile fark edilmişti, böylece, sürekli ücretli özel dersler almaya da gayret ederek liseyi bitirdi. Sonra tıp okudu, onunla tanıştığımında Brzeg'deki ilçe akıl hastanesinde asistan doktor olarak çalışıyordu.

Övgüyle bahsedilen üstün özellikleri bende ancak belli belirsiz bir etki yaratmıştı. Ama başka bir özelliği beni hemen etkiledi: Benno güzeldi. Güzel insanlar bende her zaman hayranlık uyandırmıştır, sanatsal zevkim bugün o zamankinden epey farklı olsa da, Benno'nun gençlik erkeksiliği, ciddiyeti, sarı saçları ve sık rastlanmayan boyu bosuyla göze çarpacak kadar yakışıklı olduğunu bugün bile kabul etmek zorundayım. En azından buz pateni pistinde ve kafelerde biz genç kızlara kur yapan fiyakalı stajyerler ve teğmenlerin arasından yeterince sıyrılıyordu ve buz pateni yapmaya ya da kahve içmeye hiç zaman bulamaması, sessizce kenarda durup gözlüklerinin ardından herkese, bunun da asıl yeri tumarhane mi acaba diye düşünüyormuş gibi bakması ona ayrı bir hava veriyordu.

Benno'nun yol açtığı erotik ve estetik bir sarhoşluk içinde, kadınlığım uyandı. Ona olan eğilimim aynı anda hem öyle uysal hem de öyle tutkuluydu ki Benno bana pek ilgi göstermese de, yalnızca sevgiyi tanıdığım için duygularımın onda karşılığı olduğundan en ufak bir şüphe duymadım. Daha sonra, geleceğe yönelik sınırlı beklentileri ve anne babama duyduğu mahcup minnettarlık göz önüne alınınca bana talip olmanın ona hep çılgınca ve düşünülemez bir şey gibi görüldüğünü söyledi. Böylece aslına bakılırsa ben ona talip oldum; ona esrik bir güvenle yaklaştım, gitgide daha fazla ve kısa sürede nişanlısı oldum.

Gerçekten bizim olanı kimse bizden alamaz Adine. Gerçekten bizim olan bize kalır, er ya da geç.

Polonya'da doğan Adine, Paris'e taşınıp görsel sanatlara olan tutkusunun peşinden gitme fırsatı bulunca, bir sanatçı olarak kendini geliştirerek özgür ve bağımsız kadın kimliğinin inşasına girer. Ancak bu yaşam tarzı, Adine'nin çocukluğundan bu yana belletilen kadın kimliğiyle bağdaşmaz. Bir yandan ataerkil toplumdaki kadınların davranış kalıplarını içselleştirirken, öte yandan kendisini annesinin kuşağından ayıran güçlü bir özgürlük ihtiyacı hisseder.

Arayışlar, genç bir kadının kendini sanata adanma arzusu ile bir eş ve anne olma arasında bocalayışının, nihayetinde de yolunu buluşunun öyküsü.

#almanedebiyatı #kadinyazını #toplum #aşk #sanat #cinsiyeteşitsizliği

